

ZAKON O ZAŠTITI PODATAKA O LIČNOSTI

1,07

PREGLED REALIZACIJE PREPORUKA BK

Preporuke:	Prvobitno date u BK:	Značajan napredak	Određeni napredak	Bez napretka
Omogućiti Povereniku bolje uslove rada, opremu i osoblje kako bi se osigurala efikasna primena novog Zakona.	2009			√
Izvršiti usklađivanje svih zakona sa Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti.	2022			√
Doneti/izmeniti zakone koji uređuju posebne oblike obrade podataka o ličnosti, poput video nadzora, obrade podataka o ličnosti zaposlenih i obrade u svrhu naučnih i istorijskih istraživanja i u statističke svrhe.	2019			√
Izmenama Zakona o zaštiti podataka o ličnosti potrebno je: 1) predvideti priznavanje važenja obavezujućih poslovnih pravila koje su odobrene od strane tela nadležnih za zaštitu podataka o ličnosti u EU; 2) priznavanje važenja Ugovora o obradi podataka o ličnosti koje rukovalac zaključi sa obrađivačem iz inostranstva uz upotrebu standardnih ugovornih klauzula koje je objavila Evropska komisija i 3) priznavanje važenja Ugovora o obradi podataka o ličnosti koji je zaključen u svemu u skladu sa GDPR-om. Na taj način bi pružio isti stepen zaštite i ne bi bilo negativnih posledica na zaštitu podataka o ličnosti građana Republike Srbije, imajući u vidu da bi rukovalac i dalje bio odgovoran prema domaćem Zakonu.	2022			√
Izmeniti član 65, stav 2, tačka 2 novog Zakona u skladu sa članom 46, stav 2, tačka c GDPR-a, presudom Evropskog suda (predmet C-311/18) i novim standardnim ugovornim klauzulama prema GDPR-u za prenos podataka od rukovalaca ili obrađivača u EU/EEA ka rukovaocima ili obrađivačima sa sedištem izvan EU/EEA koje je izdala Evropska komisija 4. juna 2021. godine, predviđajući mogućnost prenosa podataka o ličnosti od rukovaoca ka rukovaocu i rukovaoca ka obrađivaču, kao i od obrađivača ka podobrađivaču, registrovanim u trećim zemljama bez ovlašćenja Poverenika i na unutrašnjem tržištu na osnovu standardnih ugovornih klauzula koje je izradio Poverenik i na osnovu najbolje evropske prakse.	2022			√
Izmeniti član 77 novog Zakona i predvideti obavezu Poverenika da izradi standardne ugovorne klauzule za prenos podataka o ličnosti između zajedničkih rukovalaca, obrađivača i rukovaoca, kao i obrađivača i podobrađivača primenjujući najbolju evropsku praksu.	2021			√
Aktivnije donošenje smernica od strane Poverenika kako bi se olakšala primena i tumačenje Zakona uzimajući u obzir praksu Suda pravde Evropske unije, nadležnih organa za zaštitu podataka Evropske unije i smernice Evropskog odbora za zaštitu podataka.	2020			√
Doneti smernice o primeni članova 41 i 50 novog Zakona.	2021			√
Doneti smernice o primeni člana 53 Zakona (u kojim slučajevima postoji visok rizik po prava i slobode fizičkih lica).	2023			√

Preporuke:	Prvobitno date u BK:	Značajan napredak	Određeni napredak	Bez napretka
Izmeniti Odluku o Listi država, deo njihovih teritorija ili jednog ili više sektora određenih delatnosti u tim državama i međunarodnim organizacijama u kojima se smatra da je obezbeđen primereni nivo zaštite podataka o ličnosti- izmena formulacije „Sjedinjene Države (ograničeno na Privacy Shield)“ i ukazati na primenu Trans-Atlantic Data Privacy Framework.	2020			√
Doneti uslove za izdavanje dozvola sertifikacionim telima od strane Poverenika.	2020			√
Otkloniti nejasnoće iz člana 60 novog Zakona u pogledu nadležnosti nadležnih organa za akreditaciju pravnih lica koja nadgledaju sprovođenje kodeksa.	2021			√
Aktivno učestvovanje Poverenika u međunarodnoj saradnji i razmeni informacija sa nadležnim organima za zaštitu podataka u Evropskoj uniji. Ovo bi omogućilo Srbiji da se pridržava najboljih praksi i aktuelnih standarda u pogledu zaštite podataka, što je važno za kompanije koji posluju prekogranično.	2023			√
Usvojiti Predlog strategije zaštite podataka o ličnosti za period 2023-2030. i prateći akcioni plan.	2023		√	

STANJE

Zakon o zaštiti podataka o ličnosti („Službeni glasnik Republike Srbije“ br. 87/2018) (u daljem tekstu: ZZPL) je u primeni od 21. avgusta 2019. godine. ZZPL predstavlja, u velikoj meri, prevod EU Opšte uredbe o zaštiti podataka 2016/679 (GDPR), bez odredbi njene preambule i sa određenim specifičnostima koje odražavaju karakteristike pravnog sistema Republike Srbije.

ZZPL se zasniva na sedam načela obrade: zakonitost, poštenje i transparentnost; ograničenje u odnosu na svrhu obrade; minimizacija podataka; tačnost; ograničenje čuvanja; integritet i poverljivost; i odgovornost rukovaoca za postupanje. Da bi obrada bila zakonita, mora se zasnivati na jednom od šest pravnih osnova obrade: pristanak; ugovor; pravna obaveza; životno važan interes; javni interes; ili legitimni interes. ZZPL propisuje strože uslove za zakonitu obradu posebnih kategorija podataka, kao što su, na primer, podaci o zdravlju. ZZPL uspostavlja široka prava lica na koja se podaci odnose. Između ostalog, lica imaju pravo na pristup podacima, pravo na ispravku, dopunu, brisanje, ograničenje i prenosivost podataka, pravo na prigovor, i pravo na povlačenje pristanka.

ZZPL propisuje niz obaveza za rukovaoce i/ili obrađivače. Rukovaoci i obrađivači su dužni da sprovedu odgova-

rajuće tehničke, organizacione i kadrovske mere kako bi dostigli odgovarajući nivo bezbednosti obrade u odnosu na rizik po prava i slobode fizičkih lica. Rukovaoci imaju obavezu da prijave povrede podataka nadzornom organu, a u određenim slučajevima da o tome obaveste i lica na koje se podaci odnose. ZZPL dozvoljava slobodan prenos podataka van Srbije u zemlje članice Konvencije Saveta Evrope o zaštiti lica u odnosu na automatsku obradu ličnih podataka, i u zemlje za koje Evropska unija utvrdi da obezbeđuju primereni nivo zaštite (tzv. „odlučkom o adekvatnosti“). Prenos podataka u druge zemlje je dozvoljen pod uslovom da izvoznik podataka primeni neku od propisanih mera zaštite (na primer, zaključenje standardnih ugovornih klauzula, izrađenih od strane Poverenika, sa uvoznikom podataka) ili ako je primenjiva neka od posebnih situacija iz ZZPL-a (na primer, prenos na osnovu izričitog i informisanog pristanka lica na koja se podaci odnose).

Rukovaoci i/ili obrađivači imaju i niz drugih obaveza prema ZZPL-u, kao što su: imenovanje lica za zaštitu podataka o ličnosti; vođenje evidencija o aktivnostima obrade; ugovorno uređivanje odnosa sa obrađivačima i zajedničkim rukovaocima; sprovođenje procene uticaja obrade na zaštitu podataka o ličnosti ako je verovatno da će neka vrsta obrade prouzrokovati visok rizik za prava i slobode fizičkih lica, i drugo.

ZZPL ima ekstrateritorijalnu primenu. ZZPL važi za rukovaoce i obrađivače u Srbiji, ali, pod određenim uslovima, i za one van Srbije, ako obrađuju podatke o fizičkim licima koja imaju prebivalište ili boravište u Srbiji.

U odnosu na GDPR, kazne propisane za povrede ZZPL-a su niske. Dok GDPR omogućava izricanje kazni do 20.000.000 evra, ili u slučaju pravnog lica do 4% ukupnog godišnjeg prometa u svetu za prethodnu finansijsku godinu (u zavisnosti od toga koji iznos je veći), u ZZPL-u se kazne kreću do najviše 2.000.000 dinara, odnosno oko 17.000 evra.

POBOLJŠANJA

Poverenik je nastavio sa aktivnim učešćem na stručnim skupovima u vezi sa primenom ZZPL-a i nastupima u javnosti u vezi sa isticanjem važnosti zaštite podataka o ličnosti. Poverenik je objavio svoju devetu publikaciju „Zaštita podataka o ličnosti: Stavovi i mišljenja Poverenika“, koja, između ostalog, sadrži primere iz prakse Poverenika. Pozitivno se može oceniti to što je Poverenik, nakon otvaranja kancelarije van sedišta Poverenika u Novom Sadu 2022. godine, otvorio još jednu kancelariju u Nišu, kao i ulaganje u administrativnu opremu za rad Poverenika.

Poverenik učestvuje u realizaciji kratkog programa studija „Obuka menadžera za zaštitu podataka o ličnosti“, koji sprovodi Fakultet bezbednosti Univerziteta u Beogradu, kao i u realizaciji kratkog programa „Pravna zaštita podataka i pristup informacijama“, koji sprovodi Pravni fakultet Univerziteta u Kragujevcu. Takođe, članovi službe Poverenika učestvuju u obukama lica koja se bave zaštitom podataka o ličnosti u organizaciji Privredne komore Srbije. Najzad, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu je osnovao novi program specijalističkih studija iz oblasti zaštite podataka o ličnosti, koji će započeti od oktobra 2024. godine. U realizaciji specijalističkih studija je najavljeno učešće članova službe Poverenika. Sprovedenjem ovih studijskih programa doprinosi se edukaciji i usavršavanju lica za zaštitu podataka o ličnosti, u okviru sistema visokoškolskog obrazovanja Republike Srbije.

Najznačajnija novina je donošenje Strategije zaštite podataka o ličnosti za period 2023–2030. godine, koju je usvojila Vlada Republike Srbije 25. avgusta 2023. godine. Strategijom su utvrđeni ciljevi i mere za usklađivanje pravnog okvira Republike Srbije sa pravilima i standardima Evropske unije.

PREOSTALI PROBLEMI

Nije došlo do značajnijeg razvoja kapaciteta službe Poverenika. Kadrovski i finansijski uslovi su na sličnom nivou kao i prethodne godine.

Nadležna ministarstva još uvek nisu preduzela korake za usklađivanje odredbi sektorskih zakona za ZZPL-om, iako je ZZPL propisao da odredbe drugih zakona koje se odnose na obradu podataka o ličnosti moraju biti usklađene sa ZZPL-om do kraja 2020. godine.

Određeni posebni oblici obrade podatka o ličnosti, kao što su video nadzor, obrada podataka o ličnosti zaposlenih, i obrada u svrhu naučnih i istorijskih istraživanja i u statističke svrhe, nisu sistemski uređeni.

ZZPL je potrebno izmeniti i dopuniti da bi se stvorili uslovi za lakši prenos podataka o ličnosti van Srbije. Pre svega, treba proširiti ovlašćenje Poverenika za donošenje standardnih ugovornih klauzula. Za razliku od EU, gde postoje standardne ugovorne klauzule za četiri različita modela prenosa, standardne ugovorne klauzule za iznošenje podataka iz Srbije odnose se samo na prenos podataka od rukovaoca ka obrađivaču. Standardne ugovorne klauzule za druge modele prenosa (na primer, od rukovaoca ka rukovaocu) ne postoje, jer ZZPL ne ovlašćuje Poverenika da ih donese. Prenos podataka bi se mogao dodatno olakšati ako bi se ZZPL izmenio na taj način da, pored domaćih, priznaje i EU standardne ugovorne klauzule, kao i obavezujuća poslovna pravila odobrena od strane nadležnih EU tela, kao adekvatne mehanizme prenosa podataka.

Poverenik bi trebalo da intenzivira aktivnosti na donošenju smernica kako bi se olakšala primena i tumačenje ZZPL-a. Primera radi, rukovaocima i obrađivačima bi naročito bile korisne smernice za implementaciju odgovarajućih tehničkih, kadrovskih i organizacionih mera zaštite podataka o ličnosti, kao i smernice o obavezi rukovaoca da obavesti lica na koja se podaci odnose o povredi podataka o ličnosti kad povreda može da proizvede visok rizik po prava i slobode fizičkih lica.

Poverenik nije iskoristio ovlašćenje da propiše uslove za izdavanje dozvola sertifikacionim telima, koja bi, prema ZZPL-u, bila ovlašćena da rukovaocima i obrađivačima izdaju sertifikate o zaštiti podataka o ličnosti kao dokaz o usklađenosti sa ZZPL-om. Osim toga, ni ZZPL ni neki drugi propis ne utvrđuju nadležnost i postupak za akred-

itaciju pravnih lica za vršenje kontrole primene kodeksa postupanja.

Savet očekuje da se Vlada Republike Srbije izjasni o uticaju Odluke Evropske komisije o adekvatnosti okvira za zaštitu podataka između EU i SAD od 10. jula 2023. godine (Adequacy decision for the EU-US Data Privacy Framework) na kompanije koje posluju u Srbiji i ažurira Odluku o Listi država, delova njihovih teritorija ili jednog ili više sektora određenih delatnosti u tim državama i međunarodnih organizacija u kojima se smatra da je obezbeđen primereni

nivo zaštite podataka o ličnosti iz 2019. godine.

Vlada je usvojila novu Strategiju zaštite podataka o ličnosti za period 2023–2030. godine. Neki od ciljeva Strategije su rešavanje gorepomenutih problema: izmene i dopune ZZPL-a, usklađivanje sektorskih zakona sa ZZPL-om, i regulisanje nekih posebnih oblika obrade podataka o ličnosti. Međutim, kako Vlada nije donela akcioni plan za sprovođenje Strategije niti je formirano radno telo koje će nadzirati sprovođenje Strategije i akcionog plana, pitanje je da li će Strategija dovesti do konkretnih rezultata.

PREPORUKE SAVETA

- Omogućiti Povereniku bolje uslove rada, opremu i osoblje kako bi se osigurala efikasna primena ZZPL-a.
- Uskladiti odredbe drugih zakona koje se odnose na obradu podataka o ličnosti sa ZZPL-om.
- Zakonski urediti posebne oblike obrade podataka o ličnosti, poput video nadzora, obrade podataka o ličnosti zaposlenih, i obrade u svrhu naučnih i istorijskih istraživanja i u statističke svrhe.
- Izmeniti i dopuniti ZZPL da bi se stvorili uslovi za lakši prenos podataka o ličnosti van Srbije.
- Intenzivirati aktivnosti Poverenika na donošenju smernica kako bi se olakšala primena i tumačenje ZZPL-a, a posebno smernice o implementaciji odgovarajućih mera zaštite podataka, i o obavezi rukovaoca da obaveste lica o povredi podataka o ličnosti.
- Propisati uslove za izdavanje dozvola sertifikacionim telima.
- Propisati nadležnost i postupak za akreditaciju pravnih lica za vršenje kontrole primene kodeksa postupanja.
- Ažurirati Odluku o Listi država, delova njihovih teritorija ili jednog ili više sektora određenih delatnosti u tim državama i međunarodnih organizacija u kojima se smatra da je obezbeđen primereni nivo zaštite podataka o ličnosti iz 2019. godine, u skladu sa Odlukom Evropske komisije o adekvatnosti okvira za zaštitu podataka između EU i SAD.
- Usvojiti akcioni plan za sprovođenje Strategije zaštite podataka o ličnosti za period 2023–2030. godine i formirati radno telo koje će nadzirati sprovođenje Strategije i akcionog plana.